

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS **a korrupciós bűncselekményekkel érintett büntetőügyek vizsgálatáról**

Legfőbb Ügyész Úr rendelkezése alapján vált szükségessé azoknak a büntetőügyeknek a vizsgálatát elvégezni, amelyeknek tárgya korrupciós bűncselekmény volt.

A vizsgálat azokra a büntetőügyekre terjed ki, amelyek az 1978. évi IV. törvény (továbbiakban: régi Btk.) XV. Fejezetének VII. és VIII. Címeiben, valamint a Btk. XXVII. Fejezetében található bűncselekmények miatt indultak, vagy a bíróság a jogerős ügydöntő határozatában e bűncselekmények valamelyikéről rendelkezett, feltéve, hogy a büntetőeljárások jogerős befejezésének időpontja a vádemeléssel érintett valamennyi terhelt tekintetében a 2011. január 1. és 2015. április 1. napja közötti időszakra esik.

A vizsgálat célja:

- I. a büntetőjogi felelősség jogerős megállapításával befejeződött ügyeknél a joghátrány alkalmazási gyakorlat,
- II. a felmentéssel (eljárás megszüntetésével) végződött büntetőügyek esetében pedig a felmentéshez (megszüntetéséhez) vezető okok elemzése volt.

Az összefoglaló jelentés az I. rész tekintetében a megyei (fővárosi) és fellebbviteli főügyészségek által lefolytatott vizsgálatokról készült jelentések, valamint a Kúria előtt harmadfokon jogerősen elítélt terhelték esetében a legfőbb ügyészségi házi iratok, míg a II. rész tekintetében a megyei (fővárosi) és fellebbviteli főügyészségektől bekért házi iratok alapján készült.

Az egyes ügyek vizsgálatának mélységét értelemszerűen meghatározta, hogy az adott házi irat milyen dokumentumokat, milyen adatokat tartalmazott. Számos megyei főügyészségi jelentés utalt arra – ami a II. rész vizsgálata kapcsán valóban tapasztalható volt –, hogy az eljáró ügyészek által vezetett tárgyalási jegyzékek sokszor hiányosak, az ott rögzítettek nehezen olvashatóak, illetve azokban az esetekben sem készülnek külön feljegyzések, amikor ez egyébként indokolt lenne. Mindez különösen azoknak az ügyeknek a vizsgálatánál okozott nehézséget, amelyekben a bíróság a tárgyalásról a Be. 252. §-ának (5) bekezdése alapján rövidített jegyzőkönyvet készített, illetve az ítéletet a Be. 259. §-ának (1) bekezdése szerint csak rövidített formában indokolta.

Bár jelen vizsgálat céljai között ez a szempont nem szerepelt, az egyes iratok vizsgálata során igen szembeűnő volt, hogy az időszerűség terén változatlanul komoly hiányosságok

figyelhetők meg.¹ Több szempontból sem előnyös, ha a cselekmény elkövetése és a jogerős ügydöntő határozat meghozatala között hosszú idő telik el. Ez a gyakorlat egyrészt az Alaptörvény, illetve nemzetközi egyezmények rendelkezéseire figyelemmel is kifogásolható, másrészt – büntetőjogi felelősség megállapítása esetén – az alkalmazott szankció(k) hatékonyságát általában erőteljesen csökkenti; különösen igaz ez a korrupciós bűncselekmények esetében.

I.

Joghátrány alkalmazási gyakorlat vizsgálata

A joghátrány alkalmazási gyakorlat vizsgálatát – amely országosan összesen 1191 terheltet érintett – általánosságban a jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság mellett működő megyei (fővárosi) főügyészség, Központi Nyomozó Főügyészség vagy fellebbviteli főügyészség folytatta le,² a Legfőbb Ügyészség Büntetőbíróság Főosztálya által kiadott szempontok alapján.

1./ A jogi háttér

a./

Általánosságban megállapítható, hogy a korrupciós bűncselekmények közé sorolt különös részi törvényi tényállások az elmúlt tizenöt év során – a joghátrány alkalmazás szempontjából jelentős körülmények tekintetében – két alkalommal változtak, mindkét esetben a régi Btk.-t érintően. A 2001. április 1. napján hatályba lépett módosítás³ következetesen, míg a 2010. április 1. napján hatályba lépett módosítás⁴ néhány esetben felemelte az egyes bűncselekmények büntetési tételeit. A Btk. hatálybalépésével az érintett bűncselekmények büntetési tételei lényegében nem módosultak, a legenyhébb tételkeret változatlanul a három évig terjedő szabadságvesztés, míg a legsúlyosabb jelenleg is az öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés.

b./

A büntető anyagi jogi szabályozás általános részi változásai közül az alábbiakat lényeges kiemelni.

A hatályos Btk. a régi Btk.-hoz képest a határozott ideig tartó szabadságvesztés generális minimumát két hónapról három hónapra, míg a generális maximumát tizenöt évről (a jogszabályban meghatározott esetekben húsz évről) húsz évre (huszonöt évre) felemelte.

¹ Az eljárások tárgyát képező cselekmények elkövetési ideje nem ritkán 2005-re esett, de előfordultak több esetben 2002-es elkövetések is.

² A megyei főügyészségek és a fellebbviteli főügyészségek konkrét ügyek kapcsán ettől eltérő elosztásban is megállapodhattak, különösen több vádlottas ügyekben, ahol valamelyik szervezeti egységet csak egy terhelt érintett volna.

³ Módosító jogszabály: 2001. évi CXXI. törvény

⁴ Módosító jogszabály: 2009. CLXIII. törvény

A jogalkotó 1999. március 1. napjával iktatta a régi Btk. 83. §-ába⁵ azt a rendelkezést, amelynek értelmében határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabásakor a büntetési tétel középértéke az irányadó. Ez a szabály 2003. március 1. napjáig volt hatályban,⁶ majd ismételtelen 2010. július 23. napján⁷ került a régi Btk.-ba, és a jelenleg hatályos Btk.-ban is megtalálható.

A büntetés enyhítésére vonatkozó szabályok a régi Btk.-ban 2003. március 1. napja óta csak kis mértékben változtak: 2010. május 1. napjától egészen a régi Btk. hatályon kívül helyezéséig azon bűncselekmények esetében, amelyek büntetési tételének a legkisebb mértéke egy évi szabadságvesztés volt, nem lehetett pénzbüntetést vagy közérdekű munkát kiszabni. A jelenleg hatályos Btk. alapján erre ismét lehetőség van.

Jelentős változás volt a régi Btk.-ban, hogy a jogalkotó a pénzbüntetés egy napi tételének minimális összegét 2010. január 1. napjával⁸ száz forintról kettőezer-ötszáz forintra emelte; ez az összeg az új Btk.-ban ezer forintra csökkent.

Kiemelendő, hogy 2010. április 1. napjától⁹ a régi Btk. 56. §-ának (2) bekezdése értelmében a foglalkozásától kötelezően el kellett tiltani azt, aki a közélet tisztasága elleni bűncselekményt foglalkozásának felhasználásával, szándékosan követte el; ezt a szabályt a hatályos Btk. ilyen formában nem tartalmazza.

c./

A büntetés törvényben meghatározott célja az utóbbi évtizedek büntető anyagi jogi szabályaiban nem változott: az a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el.

Tartalmát tekintve lényegében szintén nem módosultak a büntetés kiszabásának általános elvei, amelyeket a hatályos Btk. 80. §-ának (1) bekezdése a következőképpen határoz meg: „A büntetést az e törvényben meghatározott keretek között, céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy az igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez.”

A joghátrány alkalmazási gyakorlat értékelése kapcsán a fentiekén túl figyelemmel kell lenni az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (92) 17. számú Ajánlására, a részben e nemzetközi dokumentum alapján megalkotott BKv 56. számú véleményre, valamint a 4/2013. (VI. 30.) LÜ h. körlevélre.

⁵ Módosító jogszabály: 1998. LXXXVII. törvény

⁶ Hatályon kívül helyezte: 2003. évi II. törvény

⁷ Módosító jogszabály: 2010. LVI. törvény

⁸ Módosító jogszabály: 2009. LXXX. törvény

⁹ Módosító jogszabály: 2009. CLXIII. törvény

2./ A vizsgálat alapján levonható tanulságok

a./ A vádhatóság következetessége

A vádhatóság munkájának következetessége két értelemben is vizsgálható. Egyrészt abból a szempontból, hogy az ügyészek hasonló ügyekben hasonló szankciókra tesznek-e indítványt, másrészt a tekintetben, hogy az eljárás során következetesen képviselik-e a korábban kialakított álláspontot.

Az elsőfokú joghátrány-indítványozási gyakorlat országosan és megyénként is egységesnek mondható: a korrupciós ügyekben az ügyészek valamennyi régióban a legtöbb esetben szabadságvesztés kiszabására tettek indítványt, míg – ettől mennyiségüket tekintve erőteljesen lemaradva – a második legnagyobb számban indítványozott szankció a pénzbüntetés volt.

Az országosan összesített szám adatok szerint a vádhatóság képviselői a terheltek 92%-ával szemben indítványozták szabadságvesztés kiszabását; ennek 41%-a volt végrehajtandó szabadságvesztés, míg 59%-a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés. Azon terheltek aránya, akikkel szemben önálló büntetésként pénzbüntetés kiszabására tett az ügyész indítványt 5% volt. A közérdekű munkára, próbára bocsátásra és megrovásra irányuló indítványok egyenként a terhelteknek kevesebb mint az 1%-át érintették.

A jogalkotó a Be. 217. §-a (3) bekezdésének f) pontját 2011. január 1. napjával módosította akként, hogy az ezt követően benyújtott vádiratoknak már kötelezően tartalmazniuk kell a szankció alkalmazására vonatkozó indítványt. Ebből következően az egyes szervezeti egységek csak az említett időpontot követő vádemelések esetében tudták vizsgálni, hogy az indítványozott joghátrány tekintetében a vádirat és az elsőfokú ügyész perbeszéde között milyen arányban volt különbség. A rendelkezésre álló adatok alapján a vizsgált ügyek mintegy 15%-ában volt megállapítható eltérés, amelyek részben a jogi minősítés bírósági szakaszban felmerült módosításának szükségességével, részben a bűnösségi körülményekben bekövetkezett változásokkal hozhatók összefüggésbe.

Álláspontom szerint ez a gyakorlat (és az adatok alapján megállapítható arány) nem kifogásolható. Egyrészt a bírósági eljárás során felmerülhetnek olyan új körülmények, amelyek a vádiratban feltüntetett jogi minősítés módosítását teszik szükségessé; amennyiben ezt az ügyész indokoltnak látja, a módosítást maga sem mellőzheti. Értelemszerűen ez hatással lehet az indítványozandó joghátrány nemére is. Másrészt a szankció nemének és mértékének indítványozása, megválasztása során tekintettel kell lenni a speciális prevencióra, az egyéniesítésre is. Ebből következően feltétlenül figyelembe kell venni az adott terhelt személyi körülményeiben (adott esetben személyiségében) időközben bekövetkezett változásokat, különösen akkor, ha a vádemelés és az elsőfokú eljárás befejezése között hosszabb idő eltelik.

b./ Az elsőfokú ügyészi indítványok és a bíróság joghátrány alkalmazási gyakorlatának viszonya (a szankciók nemét illetően)

Az egyes ügyészi szervezeti egységek által megküldött jelentések alapján megállapítható, hogy a joghátrányok nemét illetően (beleértve a végrehajtandó szabadságvesztés helyett kiszabott felfüggesztett szabadságvesztéseket is) a terheltek közel 28%-ánál tért el az ügyész és a bíróság álláspontja. Az eltérések – amelyek néhány kivételtől eltekintve szinte kizárólag a vádlottak javára történtek – 54%-ában a bíróság az ügyész által indítványozott végrehajtandó szabadságvesztés helyett végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztést szabott ki.

Az ügyészi indítványok és a bíróságok által alkalmazott joghátrányok közötti eltérések fennmaradó része igen változatos, vegyes képet mutat: a bíróságok esetenként pénzbüntetést szabtak ki felfüggesztett szabadságvesztés helyett, elmulasztottak kiszabni egyéb szankció mellett pénzbüntetést, foglalkozástól eltiltást, illetve nem rendelkeztek a vagyonekobzásról. Ezen eltérések közül véleményem szerint kizárólag a pénzbüntetés alkalmazásának esetenkénti elmaradásával érdemes külön foglalkozni, tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság az elmaradt joghátrányok alkalmazását – amennyiben ennek törvényi feltételei valóban fennálltak – egyébként többségében pótolta. (A vagyonekobzás alkalmazásával kapcsolatos gyakorlatra a jelentés egy későbbi részében külön kitérek.)

Pénzbüntetést a jelenleg hatályos Btk. alapján a három évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények elkövetőivel szemben, illetőleg – enyhítő szakasz alkalmazásával – azon bűncselekmények esetében lehet kiszabni, amelyek büntetési tételének alsó határa egy év. A Btk. 50. §-ának (2) bekezdése értelmében akit haszonszerzés céljából elkövetett bűncselekmény miatt határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélnék, ha megfelelő jövedelme vagy vagyona van, pénzbüntetésre is kell ítélni.

Bár a Btk. alapján azt, hogy a terhelt rendelkezik-e megfelelő jövedelemmel, vagy vagyonnal csak akkor kell vizsgálni, ha a pénzbüntetés kiszabása, illetve annak indítványozása a Btk. 50. §-ának (2) bekezdése alapján kötelező, álláspontom szerint azonban ez akkor sem mellőzhető, ha e szankció kiszabása csak mint lehetőség merül fel. Megjegyzendő, a jövedelmi, vagyoni viszonyok tisztázása a pénzbüntetés egy napi tétel összegének meghatározására figyelemmel sem maradhat el. Erre már az eljárás nyomozási szakaszában is törekedni kell, majd a vádat képviselő ügyésznek a bírósági eljárás során is szorgalmaznia kell e körülmények (a nyomozást követően bekövetkezett változások) feltárását. Ennek – a konkrét ügytől függően – nem csak abban kell megnyilvánulnia, hogy a terheltet nyilatkoztatják a vagyoni, jövedelmi viszonyaira (már csak ezért sem, mert e tekintetben sem köteles igazat mondani), lehetőség szerint egyéb bizonyítékokat is be kell szerezni. Csak ezáltal lehet azt elérni, hogy az alkalmazott szankció valóban hátrányos következményekkel járjon a terheltre nézve, de csak annyiban, amennyiben ez a büntetésjellegre figyelemmel szükséges.

A pénzbüntetés indítványozása, kiszabása során érdemes figyelembe venni azt is: a szankció alkalmazásának nem lehet célja, hogy a terheltten kívül más személyt is szükségtelen mértékben hátrányosan érintsen. Amennyiben a pénzbüntetés megfizetése a terhelt eltartottjainak létfenntartását is veszélyezteti, akkor annak kiszabása nem indokolt. Megjegyzendő, ha előre tudható, hogy a vádlott a pénzbüntetést – éppen a vagyoni, jövedelmi

viszonyaira figyelemmel – nem lesz képes kifizetni, akkor ténylegesen nem pénzbüntetés, hanem a Btk. 51. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel végrehajtandó szabadságvesztés lesz az alkalmazott (alkalmazandó) joghátrány. Szintén a büntetés célja ellen hat, amennyiben a kiszabott pénzbüntetést a terhelt helyett valaki más fizeti meg.

A vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy a bíróságok több esetben a Btk. 50. §-ának (2) bekezdése alapján – az ügyész erre irányuló indítványával ellentétben – éppen a megfelelő vagyon, jövedelem hiányában tekintettek el a pénzbüntetés kiszabásától, illetve erre tekintettel ítélték a terheltet pénzbüntetés helyett felfüggesztett szabadságvesztésre vagy közérdekű munkára.

Az eljáró bíróságok a szankció típusának megválasztását indokolva több esetben utaltak a fokozatosság elvére. Azon terheltekkel szemben, akik először követnek el valamilyen büntetendő cselekményt – a Btk. által lehetővé tett kereteket betartva – nem feltétlenül szükséges a legszigorúbb joghátrányt alkalmazni; figyelembe véve a büntetés kiszabásának törvényben meghatározott elveit is esélyt lehet adni arra, hogy az egyéni prevenciós célok enyhébb joghátrány alkalmazásával is megvalósuljanak. A fokozatosság elvének alkalmazása is segíthet abban, hogy az alkalmazott szankció a szükségesnél nagyobb hátrányos következményeket ne okozzon, és az igazságszolgáltatás rendszere a terheltet valóban a jogkövetés irányába terelje. Véleményem szerint – a kiemelkedően súlyos bűncselekményeket leszámítva – semmi nem indokolja, hogy a fokozatosság elvét a korrupciós cselekmények esetében ne alkalmazzuk.

A vizsgálati jelentések alapján megállapítható, hogy az elsőfokú bíróságok hozzávetőlegesen a terheltek 90%-ával szemben szabtak ki szabadságvesztést, ez az arány tehát jelentősen nem tért el az ügyész által indítványozott szabadságvesztések arányától. Amint arra már korábban utaltam jelentősebb eltérés figyelhető meg a végrehajtandó-felfüggesztett szabadságvesztések arányában: amíg az az ügyészi indítványok esetében 41%, illetve 59% volt, addig az elsőfokú bíróság döntései tekintetében 29%, illetve 71%. Az elsőfokon eljáró ügyészek és az elsőfokú bíróság álláspontja között tehát a legmarkánsabb ellentét ebben nyilvánult meg.

c./ Enyhítő, súlyosító körülmények megítélése

A Legfőbb Ügyészség Büntetőbírósági Ügyek Főosztálya által összeállított szempontrendszer alapján az egyes ügyészi szervezeti egységek a lehetőségekhez képest külön vizsgálták az ügyészség által figyelembe venni indítványozott, illetve az eljáró bíróságok által ténylegesen figyelembe vett súlyosító, enyhítő körülményeket.

Ez egyrészt azoknál az ügyeknél okozott nehézséget, ahol a tárgyalási jegyzék nem tartalmazta az ügyész által hivatkozott büntetés-kiszabást befolyásoló körülményeket (és nem állt rendelkezésre külön a perbeszéd vázlata sem), illetve ahol a bíróság az ítéletét rövidített formában indokolta.

A jelentésekben írtak alapján általánosságban az alábbi következtetéseket lehetett levonni.

Az ügyészség és a bíróság gyakorlata között az értékelt enyhítő és súlyosító körülmények tekintetében jelentős eltérés nincs; mindazonáltal megállapítható, hogy ez a közel azonos gyakorlat mindkét szervezet részéről tartalmaz – részben azonos – hibákat is.

A BKv 56. számú véleményben a Kúria kifejtette: a büntetéskiszabási tényezőket nem lehet egyszer s mindenkorra meghatározni, e tekintetben csupán általános iránymutatást lehet adni. Valamely, általában súlyosítónak vagy enyhítőnek tartott tényezőt akkor lehet a konkrét ügyben is ilyenként értékelni, ha az indok, amely miatt annak súlyosító vagy enyhítő hatása van, az adott ügyben is megállapítható. Ugyanazon tény más cselekmény vagy más elkövető vonatkozásában közömbös vagy ellenkező hatású is lehet.

A BK véleményben írtakat tehát nem lehet mechanikusan alkalmazni, az abban példálózó jelleggel felsorolt súlyosító, enyhítő körülményeket a konkrét ügyre vonatkoztatva kell értelmezni, értékelni, másrészt pedig semmi akadálya nincs annak, hogy a jogalkalmazók a BK véleményben fel nem tüntetett büntetéskiszabási tényezőket is figyelembe vegyenek. A vizsgálat során feltárt hibák éppen e szempontok figyelmen kívül hagyására vezethetők többségükben vissza.

Jellemző hibák a figyelembe vett enyhítő körülmények tekintetében.

A vádlott büntetlen előélete nem értékelhető annak javára, aki a bűncselekményt olyan beosztás felhasználásával követte el, amelyben a büntetlen előélet alkalmazási feltétel. Ez az enyhítő körülmény ebből következően a hivatali vesztegetés elfogadása bűncselekményt elkövetők jelentős részénél fel sem merülhet, azonban a vesztegetés elfogadása bűncselekmények esetében is vizsgálendő, hogy a büntetlen előélet az adott munkakör betöltésének feltétele volt-e.

Azokban az esetekben, amikor az ügyészség és a bíróság álláspontja eltért az alkalmazandó joghátrány tekintetében, a megyei főügyészségek jelentései visszatérően hivatkoztak arra, hogy a bíróság az időmúlást az indokoltnál nyomatékosabban értékelte enyhítő körülményként. A bűncselekmény elkövetése és az ügydöntő határozat meghozatala között eltelt hosszabb időt valóban enyhítő körülményként kell figyelembe venni, azonban e körben tekintettel kell lenni az elkövetett cselekmény tárgyi súlyára (viszonyítva az időmúlást az elévülési időhöz), másrészt arra, hogy az időmúlás a terheltnek mennyiben róható fel. Ezekre a szempontokra célszerű kitérni a perbeszédben, hogy az időmúlást a bíróság a valóságos súlyának megfelelően értékelje.

Több esetben felmerült enyhítő körülményként, hogy a terhelt szolgálati viszonya időközben megszűnt. Álláspontom szerint ezt esetlegesen csak akkor lehet a terhelt javára értékelni, ha a szolgálati viszony a büntetőeljárás tárgyát képező cselekménnyel összefüggésben lefolytatott fegyelmi eljárás következtében szűnt meg. Amennyiben a szolgálati viszony megszűnésének az alapja például közös megegyezés volt, akkor pusztán azon az alapon, hogy így a terheltnek már nincs lehetősége újabb hivatali vesztegetés elfogadását elkövetni, ezt a körülményt nem lehet a javára értékelni.

Jellemző hibák a figyelembe vett súlyosító körülmények tekintetében.

Visszatérő probléma, illetve megyénként is eltérő megítélés alá esik, hogy a korrupciós cselekmények elszaporodottságát lehet-e, és amennyiben igen, milyen feltételek mellett

súlyosító körülményként figyelembe venni. A Kúria a Bkv. 56. számú véleményben ezzel kapcsolatban a következőket fejtette ki: a bűncselekmények elszaporodottsága akkor súlyosító körülmény, ha a köztudomás szerint az ügyben elbírált vagy az ahhoz hasonló bűncselekmények száma (az elkövetéskor) a korábbi időszakhoz képest lényeges emelkedést mutat, vagy ha a számuk az adott területen lényegesen magasabb volt az átlagosnál. A korrupciós bűncselekmények mennyisége tekintetében – a feltehetően magas, ám pontosan meg nem határozható látenciára is figyelemmel – az elmúlt tíz év viszonylatában lényeges emelkedés nem igazolható. Tekintettel azonban arra, hogy a vélemény – az előzőekben írtak szerint – csak példálózó jellegű felsorolást tartalmaz, mely nem alkalmazható mechanikusan, nincs akadálya a korrupciós cselekmények tartósan magas számára, egyes területek jelentős, kirívó fertőzöttségére figyelemmel e súlyosító körülmény megállapításának.

Nem lehet súlyosító körülményként értékelni a korrupciós bűncselekmények kiemelkedő társadalomra veszélyességét (más változatban az „erkölcsileg különösen elítélendő cselekményt”). A jogalkotó az egyes cselekménytípusok társadalomra veszélyességét (erkölcsileg elítélendő voltát) értékelte azáltal, hogy meghatározta a kiszabható büntetési tételkeret mértékét. Más kérdés, hogy a konkrét cselekmény jellegét az adott különös részi törvényi tényállás alá tartozó cselekmények körében a büntetés kiszabása során és a joghátrány meghatározásakor lehet értékelni.

Az önhibából eredő ittas állapot csak akkor tekinthető súlyosító körülménynek, ha ennek az állapotnak szerepe volt a bűncselekmény elkövetésében. Egy olyan ügyben, amelyben az alkoholos befolyásoltság hatása alatt gépjárművet vezető terhelt a felelősségre vonást a vele szemben intézkedő rendőrnek ígért jogtalan előnnyel próbálja elkerülni, az ittas állapot csak akkor tekinthető súlyosító körülménynek, ha az a hivatali vesztegetés elkövetésében is szerepet játszott.

Az éjjeli elkövetés mint súlyosító körülmény a korrupciós bűncselekmények esetében nehezen értelmezhető; nincs különösebb jelentősége annak, hogy a jogtalan előny (ígérténe) elfogadása, vagy adása (ígérete) milyen napszakban történik.

Súlyosító körülményként merült fel az egyik ügyben az „országimázs-rontás”. Ennél részletesebb adatok nem állnak rendelkezésre, feltehető azonban, hogy a korrupciós cselekmény külföldi személyt (is) érintett, így az ügyész Magyarország külföldi megítélésére gondolt. Véleményem szerint ezt a terhelt terhére akkor lehet értékelni, ha – amint arra több ügyben is volt példa – a sorozatban elkövetett bűncselekmények során az elkövetők kifejezetten arra törekedtek, hogy hivatalos személyként (pl. rendőrként) külföldi állampolgároktól kérjenek jogtalan előnyt nem létező szabálysértésekre hivatkozva.

Nem szerencsés súlyosító körülményként hivatkozni arra, hogy a cselekmény közfelháborodást keltett. A társadalom informáltsága és értékítélete az egyes médiumok által erőteljesen befolyásolt. Közfelháborodást nem feltétlenül az arra valóban érdemes cselekmények és nem feltétlenül a súlyuknak megfelelően váltanak ki. Ez nagymértékben függ attól, hogy hírszolgáltatók (bulvár médiumok) mely cselekményről számolnak be, és azt – a tényeket sok esetben részben elferdítve – milyen színben tüntetik fel.

d./ Az elsőfokú bíróság joghátrány alkalmazási gyakorlata a szankciók tartamát illetően

A Be. 315. §-ának (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy az ügyész a büntetés, illetőleg az intézkedés meghatározott mértékére a perbeszédben nem tehet indítványt. Ugyanakkor annak nincs akadálya, hogy a joghátrány általa elfogadható nagyságrendjére utaljon; ezt határozott tartamú szabadságvesztés indítványozása esetében – amennyiben az erre vonatkozó szabály az alkalmazandó Btk.-ban hatályban volt – a középértékre utalással kifejezetten meg kell tennie. Erre figyelemmel ugyanakkor az a tény, hogy a bíróság által alkalmazott szankció mértéke benne van-e a vádhatóság által elfogadhatónak tartott tartományban, utólag a legtöbb esetben csak abból állapítható meg, hogy az ügyész az adott vádlott terhére jelentett-e be fellebbezést.

A vizsgálat adatai alapján az állapítható meg, hogy ügyészi fellebbezés bejelentésére – amely szinte kivétel nélkül a terhelt terhére irányult – a terheltek mintegy 25%-át érintően került sor, és e fellebbezéseknek csupán a 8%-a támadta az elsőfokú bíróság által megállapított jogi minősítést (is). A fennmaradó részben az ügyészek kizárólag az alkalmazott joghátrány nemével, mértékével, vagy éppen valamely szankció-típus alkalmazásának elmulasztásával nem értettek egyet.

Figyelemmel arra, hogy mind az ügyész által indítványozott, mind az elsőfokú bíróság által kiszabott szankciók túlnyomó többségben szabadságvesztések voltak, e büntetési nemmel külön érdemes foglalkozni.

Az 1999. március 1. napja és 2003. március 1. napja között, illetve a 2010. július 23. napjától 2013. június 30. napjáig hatályban volt régi Btk., valamint a jelenleg hatályos Btk. egyaránt akként rendelkezik, hogy határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabásakor a büntetési tétel középértéke az irányadó. Ebből következően – az említett időszakokban, illetve a jelenleg hatályos büntető anyagi jogi szabályok alkalmazása esetén – az ügyésznek a perbeszédben külön ki kell térnie arra, hogy a büntetés kiszabása körében értékelt körülményekre figyelemmel a bíróságnak a középértékhez viszonyítva milyen tartamú szabadságvesztést kell kiszabnia, illetve az eltérést a bíróságnak is indokolnia kell. Ehhez képest az egyes ügyészségi szervezeti egységek által küldött jelentések alapján – összhangban a Büntetőbírósági Ügyek Főosztálya által kifejezetten e tárgyban végzett vizsgálatok eredményével – az állapítható meg, hogy az ügyek nagy számában maradt el a középértékre történő hivatkozás. E tekintetben a bírósági gyakorlat is hasonló: a bírák is rendre elmulasztottak kitérni az ügydöntő határozatok indokolásában arra, hogy a középértéktől mely okokra figyelemmel tértek el.

Mindazonáltal a vizsgálati jelentések alapján egyértelműen megállapítható, hogy a bíróságok – függetlenül attól, hogy az alkalmazott anyagi jogi rendelkezés tartalmazza-e a középértékre vonatkozó szabályt – az esetek többségében a szabadságvesztés mértékét a középértéknél alacsonyabb tartamban, inkább a törvényi minimumhoz közelítve határozták meg. Amennyiben szükséges – és ezt nem mulasztják el – az eltérést az ügydöntő határozatokban (sok esetben nem is kifogásolható módon) megindokolják.

e./ A másodfokú eljárással kapcsolatos tapasztalatok

A fellebbezésre jogosultak a vizsgált ügyekben szereplő terheltek 61%-át illetően jelentettek be fellebbezést az elsőfokú ügydöntő határozattal szemben. A fellebbezéssel érintett terheltek közül 40%-ot tettek ki azok, akik tekintetében az ügyész is fellebbezett; a terheltek maradék 60%-a esetében csak valamely más jogosult élt jogorvoslással.

Az elsőfokú ügyészek által a terheltek terhére bejelentett fellebbezések 11%-át vonták vissza a másodfokú bíróság mellett működő ügyészek, míg a kizárólag a terhelti oldalról fellebbezéssel támadott ügyek jelentős többségében helybenhagyásra tettek indítványt.

A terhelt terhére bejelentett, és a másodfokú bíróság mellett működő ügyész által fenntartott fellebbezések 44%-a vezetett eredményre. A másodfokra került ügyekben a terheltek 17%-ának súlyosította a büntetését a másodfokú bíróság, enyhítésre 25% esetében került sor, míg a fennmaradó hányad tekintetében a másodfokú bíróság az elsőfokú ügydöntő határozatot helybenhagyta.

A fenti adatok alapján véleményem szerint következtetésként az mindenképpen levonható, hogy az elsőfokú ügyészek egyrészt alaposan meg kell fontolnia, hogy az alkalmazott joghátrányt illetően jelent-e be fellebbezést, ugyanakkor indokoltnak tartott esetben ez nem maradhat el.

f./ Vagyonelkobzás alkalmazása

Az egyes ügyészségi szervezeti egységek által készített jelentések alapján az állapítható meg, hogy vagyonelkobzás alkalmazása elenyésző számú ügyben maradt el indokolatlanul. A bíróságok szinte kivétel nélkül helyt adtak az e tekintetben előterjesztett ügyészi indítványoknak. Azokban az esetekben, ahol ennek az intézkedésnek az alkalmazása elmaradt, többségében egyaránt tapasztalható volt az ügyészi és a bírói figyelmetlenség. Megjegyzendő, hogy amennyiben a vagyonelkobzás indokolatlanul maradt el, és annak a törvényi feltételei fennállnak, az illetékes ügyészségi szervezeti egységnek indítványoznia kell a Be. 570. §-ában szabályozott különleges eljárás lefolytatását.

II.

A felmentéssel (eljárás megszüntetésével) végződött büntetőügyek elemzése

A felmentéssel (eljárás megszüntetésével) végződött büntetőügyek vizsgálatának alapjául – amely országosan összesen 182 terheltet érintett – a jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság mellett működő megyei (fővárosi) főügyészség, Központi Nyomozó Főügyészség vagy fellebbviteli főügyészség házi iratai szolgáltak.

A./ Felmentések

1./ Bűncselekmény hiánya

A Be. 6. §-a (3) bekezdésének a) pontja értelmében felmentő ítéletet kell hozni, ha a cselekmény nem bűncselekmény, vagy azt nem a terhelt követte el.

A megvizsgált ügyekben nem volt olyan terhelt, akit azért mentett volna fel bűncselekmény hiányában a bíróság, mert bizonyíthatóan nem ő követte el a vád tárgyává tett – egyébként büntetendő – cselekményt.

Azokkal az ügyekkel összefüggésben, amelyekben azért hoztak a bíróságok bűncselekmény hiányában felmentő ítéletet, mert az eljárás tárgyát képező cselekmény nem minősült bűncselekménynek, a releváns megállapítások az alábbiak szerint foglalhatók össze.

a./

Az aktív és passzív hivatali vesztegetés tekintetében a régi és a jelenleg hatályos Btk. között nincs különbség abban, hogy aktív oldalon a bűncselekmény csak akkor valósul meg, ha a jogtalan előny, illetve annak ígérete hivatalos személy működésével áll kapcsolatban, míg a passzív vesztegetés esetében csak a hivatalos személyek lehetnek elkövetők (tettesi minőségben).

Az aktív gazdasági vesztegetés a régi Btk. szerint csak akkor volt tényállásszerű, ha az elkövető a költségvetési szerv, gazdálkodó szervezet vagy egyesület dolgozójának, illetve tagjának, vagy rá tekintettel másnak adott vagy ígért jogtalan előnyt, míg a passzív gazdasági vesztegetés elkövetője csak a költségvetési szerv, gazdálkodó szervezet vagy egyesület dolgozója, illetve tagja lehetett. A jelenleg hatályos Btk.-ban e tényállások részben megváltoztak: az aktív oldalon a büntetőjogi felelősség megállapításának az a feltétele, hogy az elkövető a jogtalan előnyt, illetve annak ígértét a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személynek vagy rá tekintettel másnak adja, míg a passzív gazdasági vesztegetés alanya elkövetőként az a személy lehet, aki a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében végez tevékenységet.

A lefolytatott vizsgálat során megállapítható volt, hogy a vádemelés tárgyában döntést hozó ügyészek a hivatkozott személyi feltételek fennállását alkalmanként elmulasztották alaposan megvizsgálni, és ezek hiányára tekintettel hozott a bíróság felmentő rendelkezést bűncselekmény hiányában.

Az egyik ügyben – a bíróság elé állításról készült feljegyzés szerint – az eljárás alapjául szolgáló cselekmény lényege a következő volt: a terhelt egy Kft. ügyvezetőjeként a rendőrségen közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatott beszerzési előadónak telefonon azt mondta, hogy amennyiben az általa képviselt gazdasági társaságtól rendelik meg a rendőrségi gépkocsikba szerelhető fából készült fegyvertartó szekrényeket, akkor a megrendelési díj 10%-ára „számíthat”. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a beszerzési előadó – aki lényegében adminisztratív feladatokat lát el, és döntési kompetenciával nem rendelkezik – nem tekinthető

hivatalos személynek, így a terheltet az ellene emelt vád [Btk. 293. § (1) bekezdés] alól felmentette. Feltehetően a bíróság álláspontjával az adott ügyészszégi szervezeti egység is egyetértett, figyelemmel arra, hogy az ügydöntő határozatot az eljáró ügyész tudomásul vette.

Előfordult ugyanakkor olyan ügy is, ahol a hivatkozott személyi feltételek megítélése tekintetében a bíróság döntése megkérdőjelezhető.

Az egyik megyei főügyészszégi ügyben a vádirati tényállás lényege szerint az I. rendű terhelt a D. Kft. alkalmazásában dolgozott takarítói munkakörben, ténylegesen azonban az U. Kft. – fémhulladék felvásárlásával foglalkozó – telephelyén mérlegelői feladatokat látott el. Az I. rendű terhelt megállapodott a nyugdíját fémgyűjtésből kiegészítő II. rendű terhelttel, hogy a mérlegelést követően az „írásbeli megállapodásra” nagyobb mennyiségű és a ténylegestől eltérő összetételű fémhulladékot ír rá, amiért a II. rendű terhelt alkalmanként 1.000,- forintot fizet neki. A terheltek 58.860,- forint kárt okoztak az U. Kft.-nek.

A bíróság álláspontja szerint nem lehetett megállapítani, hogy az I. rendű terhelt a mérlegelést kinek az utasítására és milyen minőségben végezte az U. Kft. telephelyén. A másodfokon eljáró ítélőtábla tárgyalást tűzött ki és bizonyítást vett fel, azonban – a többszörös alvállalkozói láncolatra figyelemmel – ennek eredményeképpen sem sikerült tisztázni, hogy az I. rendű terhelt kinek az utasítására végezte a mérlegelést. A bíróság a közélet tisztasága elleni bűncselekmények tekintetében felmentő rendelkezést hozott, álláspontom szerint tévesen. A fellebbezésben, illetve a másodfokú bírósághoz benyújtott indítványban az ügyészek helytállóan hivatkoztak az EBH2012. B.28. számú eseti döntésre, a terheltek büntetőjogi felelősségét éppen az ebben kifejtettek alapján lehetett volna megállapítani a vesztegetésben is. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy amennyiben a terheltek a cselekményüket a Btk. hatálybalépését követően követték volna el, a közélet tisztasága elleni bűncselekmény megállapíthatósága egyértelmű lenne.

A vizsgálat érintett olyan ügyeket is, ahol a vádemelést megelőzően nem tisztázták kellően, hogy annak a személynek, akinek az aktív gazdasági vesztegetéssel megvádolt terhelt a jogtalan előnyt adta, a munkakörébe tartozott-e az a kötelezettség, aminek megszegésére a terhelt a jogtalan előny adásával rá kívánta bírni. Figyelemmel arra, hogy a köteletség megszegésére irányuló szándék az alaptényállás eleme, ennek a kérdésnek alapvető jelentősége van annak megítélése szempontjából, hogy az adott cselekmény bűncselekménynek minősül-e.

A vádirati tényállás lényege szerint a terhelt ingyenes parkolási engedélyt szeretett volna igényelni, ezért felkereste a helyi közterület-felügyelet ügyfélszolgálatát. Az ügyfélszolgálaton szolgálatot teljesítő biztonsági őr tájékoztatta egyrészt a terheltet, hogy milyen dokumentumok szükségesek a matrica igényléséhez (ezek közül a terhelt nem mindegyikkel rendelkezett), másrészt közölte azt is, hogy a terhelt által hivatkozott utca tekintetében elfogytak a matricák. Az őr javasolta, hogy a szükséges dokumentumok birtokában a terhelt jöjjön vissza egy héttel később. A terhelt ekkor arra kérte a biztonsági ört, hogy a visszajövelekor engedje őt be soron kívül, majd kérése nyomtatékosítása végett 5.000,- forintot helyezett el a Közterület Felügyelet előterébe kitett újságok közé. A bíróság a terheltet arra tekintettel mentette fel, hogy a biztonsági őr a munkaköri leírása szerint egyáltalán nem tudta befolyásolni az ügyfelek behívásának sorrendjét, erről minden esetben az ügy előadója döntött.

b./

A felterjesztett iratok vizsgálata során több esetben tapasztalható volt, hogy egyes tényállási elemek létezésére már a nyomozási szakaszban sem állt rendelkezésre bizonyíték, így az ennek alapjául szolgáló tények vádiratban történő rögzítése téves volt. Ezt a bíróság a bizonyítási eljárás lefolytatása során észlelte, és – bűncselekmény hiányában – felmentő rendelkezést hozott.

Az egyik főügyészség ügyében a vádirati tényállás lényege szerint a vádlott gépjárművezető-oktatóként dolgozott. A tanítványaitól a vizsgák előtt pénzt kért arra hivatkozással, hogy csak akkor tudnak eredményesen levizsgázni, ha az általuk adott pénzt a vádlott továbbítja a vizsgabiztosnak. Az ügyész 13 rendbeli befolyással üzérkedés miatt emelt vádat. A bíróság megállapította: az egyik tanuló (J.) nem a terhelttől, hanem csupán „pletykaszinten” hallotta, hogy pénzt kell adni a vádlottnak (illetve rajta keresztül a vizsgabiztosnak). A terhelt megkérdezte tőle a vizsga előtt, hogy „hozott-e magával mindent”, mire J. azt felelte, hogy nem tudott pénzt hozni; pénz átadására nem is került sor. A tanúként kihallgatott J. már a nyomozás során is beszámolt erről, és ezt az állítását egyetlen adat sem cáfolta. Megállapítható volt tehát, hogy J.-től a terhelt nem kért és nem is fogadott el jogtalan előnyt, így ez a tényállási elem hiányzott. A bíróság egy rendbeli bűncselekmény tekintetében felmentő rendelkezést hozott.

c./

Előfordultak olyan ügyek is, ahol a bíróság tévesen jelölte meg a felmentő rendelkezés indokaként a Btk. 6. §-a (3) bekezdésének a) pontját, valójában ugyanis a felmentésre – az ügydöntő határozatban írtak alapján is – bizonyítottság hiányában került sor. Nyilvánvaló, hogy semmiképpen sem mellőzhető az ügyészi fellebbezés, ha maga a felmentés – a jogcímétől függetlenül – téves. Megfontolandó ugyanakkor – már csak az ügyészséggel mint alperessel szemben indítható kártérítési perekre is figyelemmel –, hogy a téves jogcímre hivatkozás önmagában nem elégséges indok-e a fellebbezésre.

2./ Bizonyítottság hiánya

A bíróság a terheltet a Be. 6. §-a (3) bekezdésének b) pontja alapján felmenti, ha nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése, illetőleg az, hogy a bűncselekményt a terhelt követte el.

A Be. 78. §-ának (3) bekezdése értelmében a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg. Ennek a meggyőződésnek azonban a rendelkezésre álló bizonyítékokon kell alapulnia, oly módon, hogy a bizonyítékok szabad értékelése (mérlegelése) koherens logikai rendszert alkosson. Éppen a jelen vizsgálat során tapasztaltakra figyelemmel fontos kiemelni a Be. 4. §-ának (2) bekezdését. Egy tény akkor tekinthető kétséget kizáróan bizonyítottnak, ha annak létezésével kapcsolatban kétely objektív értelemben sem merülhet fel. Amennyiben a történeti tényállás bármely eleme a formál logika szabályainak egyébként

megfelelően többféleképpen is megtörténhetett, akkor nem lehet megállapítani, hogy az (az a tény) kétséget kizáróan bizonyított. Ennek megítélése szempontjából nem lehet figyelembe venni azt, hogy a bizonyítékokat értékelő személy szubjektíven mit tart „életszerűnek”, illetve a bizonyítékokon túlmutatóan mi a „személyes meggyőződése”.

Fontos kiemelni azt is, hogy önmagában a terhelti szavahihetőség megdőlése nem jelenti automatikusan a vád tárgyává tett cselekmény kétséget kizáró bizonyítottságát. Ez csak abban az esetben fordulhat elő, ha az adott eseménysor terhelt által előadott módon való megtörténte egyértelműen cáfolható, és egyúttal megállapítható az is, hogy az kizárólag a vádhatóság által állított módon történhetett meg.

Értelemszerűen a vádemelés időpontjához képest az eljárás bírósági szakaszában változás állhat be a bizonyítékokat illetően. Különösen igaz ez a megállapítás a személyi bizonyítékok esetében: a terhelték gyakran megváltoztatják a korábban tett vallomásukat (jellemzően visszavonják a beismerő vallomást, újabb védekezést terjesztenek elő), eltérő tartalmú vallomás megtétele azonban előfordulhat a tanúk esetében is. Ebben az esetben azonban az egyes vádlottaknak, tanúknak az eljárás különböző szakaszaiban tett vallomásainak egymáshoz viszonyított elemzése is a bizonyítékok értékelésének és mérlegelésének a részét képezi, a tárgyaláson jelen lévő ügyésznek pedig egyebek mellett éppen az a feladata, hogy a perbeszédében kifejtse ezzel kapcsolatban megcáfolhatatlan és a logika szabályai alapján kikezdzhetetlen álláspontját.

a./

A vizsgálat tapasztalatai szerint a felmentéssel végződött ügyek között számos olyat lehet találni, amelyek esetében már az eljárás ügyészi szakaszában sem álltak rendelkezésre kellő bizonyítékok ahhoz, hogy a terhelt büntetőjogi felelősségét kétséget kizáróan bizonyítani lehessen, és szinte biztosra lehetett venni, hogy a bíróság által lefolytatott bizonyítás eredménye sem fogja a vádhatóság állításait megerősíteni. Úgy tűnik, a „kétséget kizáró bizonyítás” fogalmát sok esetben a bírák és az ügyészek eltérően értelmezik, a vádhatóság képviselői nagyobb teret engednek a személyes véleményüknek.

Ezzel összefüggésben az alábbi példák kiemelését tartom indokoltnak.

Az egyik ügyben a vádirati tényállás lényege szerint az I. rendű terhelt egy határátkelőhelyen hatósági segédelőadóként, míg a II. rendű terhelt határrendész beosztásban teljesített szolgálatot. Az I. rendű terhelt néhány útlevélkezelővel – köztük a II. rendű terhelttel – megállapodott abban, hogy a kilépésre jelentkező külföldi nemzetiségű állampolgároktól különböző szabálytalanságokra hivatkozva rendszeresen jogtalan előnyt kérnek. A pénzt – amikor ennek szükségességét az útlevélkezelők telefonon jelezték – az I. rendű terhelt gyűjtötte össze, majd ő vitte ki a határátkelőhelyről, és ezt követően azt a cselekményben részt vevő személyek egymás között szétosztották.

Az elsőfokú bíróság a II. rendű terhelt felmentését azzal indokolta, hogy az I. rendű terhelt a vallomásaiban nem nevezte meg a társait, az első kihallgatása során csupán név nélkül említette, hogy az elfogása napján is három munkatársától vett át jogtalan előnyből származó pénzt. Az egyéb rendelkezésre álló bizonyítékok alapján meg lehetett állapítani, hogy a

kérdéses napon háromnál több útlevélkezelő teljesített szolgálatot. Az I. rendű terhelt nem tagadta, hogy a kérdéses napon valóban beszélt kétszer is telefonon a II. rendű terhelttel, azonban azt állította, hogy a beszélgetések a szolgálat teljesítésével álltak összefüggésben. Olyan konkrét bizonyíték lényegében nem állt rendelkezésre, amely a II. rendű terhelt büntetőjogi felelősségét kétséget kizáróan bizonyította volna. Önmagában az a körülmény, hogy a terheltek által elmondottak valóságtartalma (jelen esetben a két telefonbeszélgetés tartalmát illetően) megkérdőjelezhető, még nem jelenti azt, hogy egyúttal a vádbeli cselekmény bizonyítást nyert.

Egy másik ügyben a felmentéssel zárult vádpont vádirati tényállásának lényege szerint az I. rendű terhelt rendőrként teljesített szolgálatot. A II. rendű terhelten jogerősen szabadságvesztésre ítélte a bíróság, és a hatóságok elől megpróbált elrejtőzni, hogy ne kelljen a büntetése letöltését megkezdenie. A II. rendű terhelt az I. rendű terhelttől azt kérte: nevezett visszatérően ellenőrizze a körözési rendszerben, hogy a büntetés-végrehajtási bíró kiadta-e már vele szemben az elfogatóparancsot. A segítségért cserébe a II. rendű vádlott alkalmanként 5.000,- forintot fizetett az I. rendű vádlottnak.

A rendelkezésre álló iratok alapján úgy tűnik, hogy a felmentéssel érintett vádpont vonatkozásában csak egy tanúvallomás állt bizonyítékként rendelkezésre. A kihallgatott tanúval élettársi kapcsolatban élő személy sérelmére rablást követtek el, és mivel a tanú úgy vélte, hogy e bűncselekmény elkövetésében az I. rendű terhelt is részt vett rendőrként, ezért elmondta róla a vallomásában, hogy tudomása szerint jogtalan előny ellenében a II. rendű terhelten rendszeresen ellenőrzi a körözési rendszerben. A bíróság által megállapított tényállás szerint az I. rendű terhelt szolgálati helyéről a körözési rendszerben a II. rendűre terhelt tekintetében nem történt lekérdezés, az I. rendű terheltenek a körözési rendszerhez nem is volt érvényes jelszava. Az elsőfokú ügyész a felmentő rendelkezést nem támadta.

Több ügyben is tapasztalható volt az a tendencia, hogy a vádszerkesztő ügyész a néhány részecselekmény tekintetében beszerzett konkrét bizonyítékok alapján vont le általános következtetéseket, majd ez alapján a vád tárgyává tett olyan részecselekményeket is, amelyekkel kapcsolatban konkrét bizonyítékok csak elvétve álltak rendelkezésre, csupán az (általában a vádirati tényállás bevezetőjébe szerkesztett) általános megállapítások jelentették e vonatkozásban a vád alapját. Az eljáró bíróság alappal róta fel az ügyészségnek, hogy minden egyes részecselekményt külön-külön kell kétséget kizáróan bizonyítani, az általános megállapítások csak ezeknek a bizonyítékoknak a megerősítését szolgálhatják.

Az egyik ilyen ügy vádiratában található tényállás lényege szerint az I., II. és III. rendű terheltek – mint autómentéssel foglalkozó vállalkozók – jogtalan előnyt ígértek, illetve adtak át rendszeresen a rendőrként szolgálatot teljesítő terhelttársaiknak azért, hogy nevezettek kötelességüket megszegve a szolgálati beosztásukkal érintett autópályák meghatározott szakaszán az elszállítást igénylő autókról ne a rendőrségi ügyeleten keresztül, hanem közvetlenül értesítsék kizárólag őket.

Az egyetlen és legfontosabb bizonyíték az ügyben a telefonbeszélgetések tekintetében készült lehallgatási anyag volt. A vádszerkesztő ügyész a rögzített beszélgetések alapján általánosságban levonta azt a következtetést, hogy amikor a terheltek rendőrként intézkedtek, és nem a rendőrségi ügyeletet értesítették az elszállítást igénylő járművekről, akkor nyilvánvalóan vesztegetés történt. A bíróság ezzel szemben csak akkor állapította meg az

egyes terheltek büntetőjogi felelősségét, ha a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a konkrét eset (intézkedés) kapcsán megállapítható volt a jogtalan előny vagy annak ígéretének adása, a másik részről elfogadása.

A korrupciós bűncselekmények esetében a felderítés során, illetve nyomozás kezdeti szakaszában elkövetett hibákat később igen nehéz helyrehozni, az akkor beszerezni elmulasztott bizonyítékokat később sok esetben lehetetlen pótolni. Ez értelemszerűen általában nem az ügyészség felelősségét veti fel, ugyanakkor szükségesnek mutatkozik, hogy a felderítésben jelentős szerepet betöltő társszervek visszajelzést kapjanak arról, hogy az egyes büntetőeljárások többek között a munkájuk során elkövetett hibák miatt nem vezettek eredményre. Fontos lenne felhívni az érintettek figyelmét arra is, hogy az állami szerveknél felmerülő „korrupció-gyanús” ügyek esetében nem feltétlenül helytálló saját hatáskörben elkezdni a vizsgálódást, sokkal célravezetőbb lehet, ha – a rendelkezésre álló információkat az adott szervezet munkatársai között nem felfedve – a felderítésre hivatott szervekhez fordulnak.

A példaként említhető büntetőügyben a vád szerint az I. rendű terhelt adóellenőrként dolgozott. Nevezett biztatására több gazdasági társaság úgy változtatta meg a székhelyét, hogy azok annak az adóhivatali szervezeti egységnek az illetékessége alá tartozzanak, ahol az I. rendű terhelt dolgozott, így nevezett eljárhatott az ügyükben. Az I. rendű terhelt a kötelességét megszegve, jogtalan előny ellenében több gazdasági társaság végelszámolása során azt állapította meg, hogy a cégnek nincs köztartozása.

A bíróság az aktív vesztegetést elkövetőket (II. és III. rendű terhelteket) az ellenük emelt vád alól felmentette. A döntés indokolása szerint kétséget kizáróan nem lehetett bizonyítani, hogy az általuk az I. rendű terhelt részére átutalt összegek jogtalan előnynek minősültek, és nem bizonyos megvásárolt régiségek ellenértékei voltak. A bíróság az I. rendű terhelt büntetőjogi felelősségét megállapította, a másodfokon eljáró ítélőtábla azonban az elsőfokú ügyszózatot hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította. A megismételt eljárás során az I. rendű terhelt elhunyt, így a bíróság vele szemben az eljárást megszüntette.

A felmentő rendelkezések a rendelkezésre álló bizonyítékokra figyelemmel nem kifogásolhatóak. Ugyanakkor véleményem szerint hibát követtek el az adóhatóság illetékes munkatársai, amikor a tudomásukra jutott információk alapján belső vizsgálatot rendeltek el, ennek ugyanis az lett az eredménye, hogy a nyomozó hatóságnak már esélye sem volt a „tettezésre”.

Előfordultak olyan ügyek, ahol terhelő bizonyítékként csak a titkos információgyűjtés vagy titkos adatszerzés során beszerezett telefonlehallgatási anyagok álltak rendelkezésre. A bíróságok több esetben hivatkoztak arra, hogy csupán ezekre alapítottnan büntetőjogi felelősséget nem lehet megállapítani. Véleményem szerint ez a kijelentés ilyen formában – általánosságban – nem állja meg a helyét, ugyanakkor vitathatatlan, hogy a rögzített telefonbeszélgetések alapos elemzése minden esetben szükséges. A vádhatóságnak kell kétséget kizáróan bizonyítania a beszélgetőpartnerek személyét, és azt is, hogy a beszélgetések során esetenként használt „virágnyelv” ténylegesen mit takar. A lehallgatás során keletkezett adatokat ekkor is be kell illeszteni az rendelkezésre álló – és a mérlegelés során logikus indokok alapján elfogadott – egyéb bizonyítékok rendszerébe, megvizsgálni,

hogy azokkal koherens rendszert alkotnak-e. Bizonyos bűncselekmények esetében nem csupán azt kell bizonyítani, hogy a terhelt ténylegesen beszélt valakinek egy általa eltervezett cselekményről, hanem azt is, hogy azt valóban végre is hajtotta.

Hasonlatosak a fentiekhez azok az esetek, amikor a terhelt tagadásával szemben csupán egy-egy tanú vallomása áll terhelő bizonyítékként rendelkezésre; ezekben az ügyekben sem állapította meg a bíróság mindig a vádlott büntetőjogi felelősségét. Ezzel kapcsolatban a következőkre érdemes utalni. Pusztán az eljárásjogi pozícióra figyelemmel nem lehet általánosságban kijelenteni, hogy a tanúk igazat mondanak, így a vallomásukban előadottak a tényállás megállapítása során feltétlenül figyelembe vehetők. Az egyes tanúk vonatkozásában konkrétan kell vizsgálni, hogy a szavahihetőségükkel kapcsolatban bármilyen kétely felmerül-e. Ennek megállapítása során támpontot nyújthat az a körülmény, hogy a tanúnak az eljárás egyes szakaszaiban tett vallomásai mennyire voltak következetesek, az esetleges eltérésekre adott magyarázatai elfogadhatóak-e, milyen a tanú és a terhelt viszonya, illetve a tanú vallomása miként illeszthető be az egyéb rendelkezésre álló bizonyítékok logikai rendszerébe. A Be. 4. §-ának (2) bekezdésében írt rendelkezés következtében ugyanakkor a tanú által előadottak nem értékelhetők a terhelt terhére, ha csak egy kicsiny kétség is felmerül azzal kapcsolatban, hogy a tanú igazat mondott-e. Ez nem jelenti feltétlenül annak a kinyilvánítását, hogy a tanú hamis vallomást tett, csupán egy „halvány” kétely megfogalmazását, amely azonban a terhelő vallomás értékelhetetlenségéhez vezethet. Ilyen „kétséges” esetekben nem kifogásolható az a gyakorlat, hogy az adott tanú vallomását a bíróság csak annyiban fogadja el, amennyiben azt az egyéb rendelkezésre álló adatok is alátámasztják. Ezt a mérlegelési módszert azon az alapon sem célszerű támadni, hogy amennyiben a tanú egyes állításait elfogadjuk, úgy miért vetnénk el a vallomásának egyéb részeit. Ha az adott személy szavahihetőségével kapcsolatban kétség merül fel, nem zárható ki, hogy csak bizonyos – éppen az egyéb bizonyítékok által meg nem erősített – részletek tekintetében nem mondott igazat.

b./

A vizsgálattal érintett ügyek közül többen is tapasztalható volt, hogy az eljáró bíróság valamely vádat alátámasztó bizonyítékot eljárásjogi indokok alapján kirekesztett (nem vett figyelembe).

E körben változatlanul előfordultak olyan ügyek, ahol a bíróság a titkos információgyűjtés eredményét arra hivatkozással rekesztette ki a bizonyítékok közül, hogy a Be. 2014. január 1. napját megelőzően hatályban volt 206/A. §-a (1) bekezdésének a) pontjában írt haladéktalanság nem valósult meg. A jelenleg hatályos Be. adott szakasza e tekintetben már más (véleményem szerint nem kevésbé meghatározhatatlan) megfogalmazást tartalmaz, ugyanakkor figyelemmel arra, hogy általánosan elfogadott az az álláspont, amely szerint a Be. 206/A. § (1) bekezdésében írt időbeli korlát érvényesülését a feljelentés megtételekor, a nyomozás elrendelésekor hatályban volt eljárásjogi törvény alapján kell vizsgálni, a haladéktalanság megfelelő értelmezése változatlanul nem mellőzhető.

A Kúria az egyik harmadfokú határozatában a másodfokú bíróság – felmentő rendelkezést tartalmazó – ügydöntő határozatát hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította. A hatályon kívül helyező végzésben előírta, hogy a haladéktalanság teljesülése szempontjából vizsgálni kell a titkos információgyűjtés lefolytatásának a körülményeit, az engedélyezett időtartamokat, a keletkezett anyag terjedelmét és a releváns anyag mennyiségét. Csak ezek alapján lehet meghatározni, hogy a felderítést végző szerv a feljelentési kötelezettségének valóban haladéktalanul eleget tett-e. A Kúria álláspontja nem kifogásolható, ugyanakkor – éppen a hivatkozott ügy kapcsán is megállapíthatóan – a több hónapos késedelem a bíróságok részéről nem elfogadott.

A bíróság az egyik ügyben arra a következtetésre jutott, hogy az eljárás nyomozási szakaszában foganatosított kihallgatás során sérült a terhelt „hallgatáshoz való joga” [Be. 117. § (2) bekezdés], így az érintett vallomást kirekesztette a bizonyítékok közül.

A megyei főügyészség ügyében a vádirati tényállás lényege a következőkben foglalható össze. A terhelték a B. Zrt. munkatársai voltak: az I-VI. rendű terhelték forgalmi ellenőrként, míg a VII-XXV. rendű terhelték buszvezetőként dolgoztak. A buszvezetők rendszeresen (alkalmanként 500,- forint) készpénzt adtak jogtalan előnyként az ellenőröknek, hogy nevezettek a feltárt hiányosságokkal kapcsolatban ne tegyék meg a Zrt. által előírt lépéseket.

A bíróság az I. rendű terhelt első vallomását kirekesztette a bizonyítékok közül. A bíróság indokolása szerint az I. rendű terhelt a kihallgatása elején akként nyilatkozott, hogy nem kíván vallomást tenni, ezt követően azonban a jegyzőkönyv egy beismerő és a társait is terhelő vallomást tartalmaz. A bíróság tanúként hallgatta ki a kihallgatást foganatosító rendőrt, aki azonban konkrétumokat nem tudott mondani, csak feltételezésekbe bocsátkozott, kifejtve, hogy az I. rendű terhelt időközben biztos meggondolta magát, és mégis vallomást kívánt tenni. Az I. rendű terhelt az eljárás bírósági szakaszában élt a hallgatás jogával, így a nyomozati kihallgatásának körülményeit nem lehetett vele tisztázni.

A bíróság a XVII. rendű és XXV. rendű terheltüket az ellenük emelt vád alól felmentette, amelyet azzal indokolt, hogy esetükben az I. rendű terhelt kirekesztett vallomása volt az egyetlen olyan bizonyíték, ami terhelő információt tartalmazott.

Az alábbi ügyben álláspontom szerint törvénysértően járt el a bíróság, amikor a Be. 81. §-a (1) bekezdésének b) pontjára hivatkozva bizonyos tények tekintetében nem hallgatott ki három tanút, illetve nevezettek nyomozati vallomásait e tények tekintetében a tényállás megállapítása során nem vette figyelembe. (Megjegyzendő ugyanakkor, a rendelkezésre álló adatok alapján az a következtetés vonható le, hogy az említett eljárásjogi kérdésnek az adott ügyben csupán elvi jelentősége volt, ugyanis a tanúk ügyészség által indítványozott kihallgatása sem eredményezte volna – kellő bizonyíték hiányában – a terhelt büntetőjogi felelősségének a megállapítását.)

A vád szerint az I. rendű terhelt ülnökként járt el a II. rendű terhelt és társai ellen adócsalás büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben (alapügyben). Az alapügy tárgyalássorozata során a II. rendű terhelt a társaival, valamint a védőikkel több esetben beültek egy kávézóba beszélgetni a tárgyalásokat követően. Két alkalommal csatlakozott hozzájuk az I. rendű terhelt is, aki egyik alkalommal egy sört fogyasztott el, és elmondta a (magán)véleményét a

folyamatban lévő büntetőüggyel kapcsolatban. Ezt követően elfogadta, hogy a sört a II. rendű terhelt (az alapügy III. rendű vádlottja) fizesse ki.

A bíróság három olyan személyt, akik az alapügyben védőként jártak el, tanúként nem hallgatott ki a kávéházban történekekkel kapcsolatban, arra hivatkozva, hogy nevezettek – mint védőket – megilleti a Be. 81. §-a (1) bekezdésének a) pontjában írt abszolút mentességi jog. (Az érintett személyek közül kettőt ugyanakkor kihallgatott az I. rendű terhelthez fűződő korábbi ismeretségükkel összefüggésben.)

Álláspontom szerint az ügyészi indítvány helytálló, míg a bíróság döntése elhibázott volt. A védői minőséget nem lehet ilyen kiterjesztően értelmezni, nevezettek nyilvánvalóan nem védőként szereztek tudomást arról, hogy a kávézóban ki, hol foglalt helyet, miként történt a számla kiegyenlítése, illetve az ülnökként eljáró terhelt mit mondott.

A vizsgálat tapasztalatai azt mutatják, hogy az ügyek bírósági szakban történő terheltenkénti „feldarabolása” nem célravezető, bár néha kétségtől elkerülhetetlen. Ezekben az esetekben azonban figyelemmel kell lenni arra, hogy az ügyben korábban terheltként szereplő, időközben már jogerősen elítélt (felmentett) személyt a társ(ak) tekintetében még folyamatban lévő ügyben csak tanúként lehet kihallgatni. A tanúra ezekben az esetekben is vonatkozik a Be. 82. §-a (1) bekezdésének b) pontjában írt relatív mentességi jog, illetve a Be. 296. §-ának (4) bekezdésére figyelemmel a hozzájárulása nélkül az eljárás korábbi szakaszában terheltként tett vallomásának az a része nem olvasható fel, amelyre az említett mentességi jog vonatkozik. A gyakorlati példák azt mutatják, hogy a korábban terheltként szereplő tanút nagyon nehéz a társai cselekvőségével összefüggésben úgy kihallgatni, hogy a vallomása szükségszerűen ne érintse a saját vádbeli cselekvőségét is. Ez pedig lényegében azt eredményezi, hogy a tanú érdemi vallomást nem tesz, és a korábbi terheltként tett vallomásának sem használható fel az érdemi része.

A fenti esetkörrel kapcsolatban érdemes megjegyezni azt is, hogy a korábbi terhelt-társakkal szemben hozott jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállást csupán az adott ügyben szereplő vádlottak tekintetében lehet (kell) figyelembe venni. Azon terhelt esetében, akivel szemben – elkülönítés folytán – később hoz a bíróság ítéletet, nem lehet bizonyítékként arra hivatkozni, hogy a bíróság a korábbi döntésében a tekintetében milyen tényeket állapított meg.

c./

Előfordultak olyan ügyek is, ahol egyértelműen megállapítható, hogy a bíróság mérlegelése, okfejtése téves volt, nem volt figyelemmel a logika szabályaira, és a bíró racionálisan nem védhető indokok alapján vetette el – az egyébként koherens rendszert alkotó – terhelő bizonyítékokat. Ennek tipikus példája az alábbi ügy.

A vádirati tényállás szerint a vádlott szakorvosként dolgozott a helyi rendelőintézetben. A beteg az ambuláns beavatkozást követően meghatározott összegű hálapénzt akart adni a vádlottnak, amit a terhelt kevesellt, és több pénzt kért. A beteg kiment a folyosóra, és a terhelt által kívánt összeget bevitte az orvosnak.

A bíróság ítélete indokolásában kifejtette, hogy a tanúként kihallgatott beteg vallomásai nem voltak következetesek; ez azonban álláspontom szerint nem állta meg a helyét. Az ellentmondásnak nem is tekinthető apróbb eltérések lényegtelenek voltak, semmiképpen sem vethették fel annak a lehetőségét, hogy a tanú nem mondott igazat. Nevezett vallomását ugyanakkor alátámasztották a hozzátartozói által elmondottak is, akik beszámoltak arról: a beteg kijött a folyosóra azzal, hogy az általa adott összeget a terhelt kevesellte, így be kell vinnie még pénzt. Az asszisztensnő általánosságban számolt be arról, hogy a terhelt miként szokott „hálapénzt” kérni a betegeitől.

Az elsőfokú ügyész által bejelentett és a fellebbviteli főügyészség által fenntartott fellebbezés arra tekintettel nem vezetett eredményre, hogy a másodfokú bíróság szerint az az elsőfokú bíróság bizonyítékokat mérlegelő tevékenységét támadta.

Figyelemmel a hatályos Be. rendszerére, az eljáró ügyészeknek viszonylag szűk a mozgásterük, amikor az elsőfokú bíróság bizonyítékokat értékelő és mérlegelő tevékenységével nem értenek egyet. A megalapozatlansági okokra hivatkozás csak akkor vezethet eredményre, ha azok közül valamelyik az elsőfokú ügydöntő határozatban ténylegesen fellelhető, és egyébiránt – a megalapozatlanság kiküszöbölésével – a terhelt büntetőjogi felelőssége valóban kétséget kizáróan megállapítható.

Érdemes kitérni külön az indokolási kötelezettség megsértésére, mint eljárási szabálysértésre, ezzel kapcsolatban ugyanis véleményem szerint egy meglehetősen rossz gyakorlat alakult ki. A Kúria következetesen képviselt álláspontja szerint az indokolási kötelezettség megsértése akkor tekinthető abszolút eljárási szabálysértésnek, ha az érintett határozat indokolása valamely tény vagy jogkérdés kapcsán olyan mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, mire alapozta a bíróság a döntését. Feltehetően részben ennek az álláspontnak a következménye, hogy a fellebbviteli ügyszakban eljáró bíróságok nagyon ritkán és lényegében nagyon kirívó esetben állapítják meg az indokolási kötelezettség megsértését. A vizsgálat tapasztalatai azt mutatják, hogy a bíróságok egy-egy részlet tekintetében éppen akkor teljesítik hiányosan az indokolási kötelezettségüket, amikor az általuk képviselt álláspont erősen kifogásolható. Így például esetenként nagyon röviden térnek csak ki arra, hogy egy-egy terhelt tanú vallomása miért nem volt elfogadható, feltehetően éppen azért, mert az álláspontjukra ténylegesen racionális magyarázat nincs. Ezeket a téves bírósági döntéseket éppen az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozva lehetne támadni, amennyiben e tekintetben a másodfokú gyakorlat – akár jogszabály módosítás által – változna.

A példaként említhető ügy vádirati tényállása szerint a terhelt gépkocsiveető oktatóként dolgozott a vádbeli időszakban, és a tanulóiktól jogtalan vagyoni előnyként pénzt kértek a sikeres vizsga érdekében. Az elsőfokú bíróság a felmentő rendelkezéseket azzal indokolta, hogy az érintett terhelt végig következetesen tagadták a bűncselekmény elkövetését, ezzel szemben bizonyítékként csak a tanulók vallomása állt rendelkezésre.

A bíróság azoknak a terhelt tanúknak a vallomását is elvetette, akik az eljárás során végig következetesen nyilatkoztak, és akik tekintetében lényegében a bíróság sem tudott egyetlen érvet sem felhozni, hogy a szavahihetőségük miatt vált akár egy kicsit is kétségessé.

B./ Eljárás megszüntetése

Több esetben került sor az eljárás megszüntetésére arra figyelemmel, hogy a terhelt az eljárás során elhunyt.

Elenyésző volt azon terheltek száma, akik tekintetében az eljárás megszüntetésére a bűncselekmény elévülése miatt került sor. Ezen ügyek túlnyomó többségében a bíróság először felfüggesztette az eljárást az érintett terheltnek a bűncselekmény elkövetése után bekövetkezett (elme)betegségére figyelemmel, majd a bűncselekmény elévülését követően az eljárást megszüntette. Megjegyzendő, a bíróság időszakonként elrendelte a terhelt szakértői vizsgálatát annak megállapítása érdekében, hogy az egészségi állapotában történt-e változás. A vizsgálattal érintett ügyek között csak egy olyan volt, amelyben az elévülést a fenti körülmény nem befolyásolta: az eljáró ügyész a bírósági szakaszban terjesztette ki a vádat az I. rendű terhelttel szemben vesztegetés tekintetében is. E cselekmény azonban a vádkiterjesztés időpontjában már elévült.

Egy ügyben, egy terhelt tekintetében szüntette meg a bíróság az eljárást abból az okból, hogy az ügyész ejtette a vádat. Erre azért került sor, mert az eljárás során időközben hatályba lépett Btk. 293. §-ának (1) bekezdésében található „befolyásolni törekszik” tényállási elemet megalapozó tényeket a vád nem tartalmazta a régi Btk. e tekintetben eltérő különös részi törvényi tényállására figyelemmel.

A régi Btk. 2002. április 1. napjától 2011. december 31. napjáig hatályban volt 255/A. §-a büntethetőséget megszüntető okot tartalmazott mind az aktív, mind a passzív vesztegetés elkövetői számára, feltéve, hogy a cselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelentették, az elkövetés körülményeit feltárták, illetőleg a passzív vesztegetők a kapott jogtalan vagyoni előnyt vagy annak ellenértékét a hatóságnak átadták. Erre az eljáró ügyészek a vádemeléskor nem minden esetben voltak figyelemmel, és nem vizsgálták kellő alaposággal, hogy az eljárás korrupciós bűncselekményekkel érintett részei konkrétan miként jutottak a hatóságok tudomására. Több olyan ügy is előfordult, ahol a bíróság erre figyelemmel hozott eljárást megszüntető rendelkezést.

C./ Összegzés

A felmentéssel (eljárás megszüntetésével) végződött ügyek vizsgálatának tapasztalatai azt mutatják, hogy arányait tekintve több volt az olyan hiba, hiányosság, amely az ügyészi tevékenységre vezethető vissza.

A korrupciós bűncselekmények felderítése, nyomozása, vádképviselése több okból is bonyolult, összetett munka. Egyrészt az esetek jelentős részében sok terhelttel kell számolni, másrészt ezekben a típusú ügyekben nagyon ritkán fordulnak elő valóban objektívnek tekinthető bizonyítékok (teljesen kívülálló elfogulatlan tanúk, okiratok). Éppen az ügyek bonyolultságára figyelemmel nagyobb a hibázási lehetőség. Bizonyos, alapvetően figyelmen kívül hagyható hibák (például, hogy az a személy, akinek a működésével

összefüggésben a jogtalan előnyt ígéri a terhelt egyáltalán hivatalos személy-e, fennáll-e büntethetőséget megszüntető ok, a vádkiterjesztéssel érintett cselekmény elévült-e, stb.) álláspontom szerint egyszerűen kiküszöbölhetők. Ugyanakkor úgy vélem, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok értékelése terén az ügyészi szervezet részéről nagyobb körültekintésre, bizonyos tekintetben szemléletváltásra van szükség. Ezt nem csak a jelen vizsgálatban tapasztaltak, hanem az egyéb, felmentéssel végződő ügyeket érintő vizsgálatok is igazolják.

A bírói hibák kiküszöbölése nagyon nehéz feladat, nem csupán ügyészi részről, de legalább ennyire a bírósági szervezeten belül is. Ehhez a legtöbb esetben az ügyész csak annyiban tud hozzájárulni, hogy az eljárási törvény által biztosított rendes és rendkívüli jogorvoslati lehetőségekkel él.

Ugyanakkor megfontolandó, hogy a jelenleg is folyamatban lévő kodifikáció során szorgalmazzuk minél több olyan eljárásjogi lehetőség megteremtését, amely a bírói hibák megelőzését, kiküszöbölését lehetővé teszi.

Budapest, 2015. július 3.

Dr. Sódor István
főosztályvezető ügyész